Lietas Nr. A420167925
A42-00387-26/6
ECLI:LV:ADRJRIT:2026:0211.A420167925.4.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026.gada 11.februārī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese E.Apīne

piedaloties pieteicējai /Persona A/, pieteicējas pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Arnim Priediņam,

atbildētāja pusē pieaicināto iestāžu – Mārupes novada būvvaldes un Mārupes novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisijas – pārstāvei /Persona D/,

trešās personas VAS „Augstsprieguma tīkls" pilnvarotajai pārstāvei /Persona C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu /Persona A/ pieteikumā par Mārupes novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisijas 2025.gada 22.aprīļa lēmuma Nr.1 atzīšanu par prettiesisku un labvēlīga administratīvā akta izdošanu par dzīvojamās mājas jaunbūves /Adrese/, Mārupē, Mārupes novadā, kadastra apzīmējums /Kadastra apzīmējums/, pieņemšanu ekspluatācijā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Mārupes novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisijas (turpmāk – Komisija vai atbildētāja) 2025.gada 22.aprīļa lēmumu Nr.1 (turpmāk – Lēmums) (*lietas 11.lapa*) nolemts atstāt negrozītu Mārupes novada būvvaldes (turpmāk – Būvvalde vai atbildētāja) 2025.gada 3.februāra lēmumu Nr.BIS-BV-5.15-2025-146 (*lietas 21.lapa*), ar kuru atteikts izdot aktu par ēkas vai tās daļas pieņemšanu ekspluatācijā. Lēmums pamatots ar sekojošiem argumentiem.

[1.1] Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 „Vispārīgie būvnoteikumi" (turpmāk – Vispārīgie būvnoteikumi) 30.punkts nosaka, ka, izstrādājot būvniecības ieceres dokumentus, būvprojektu vai tā daļu, būvprojekta izstrādātājam ir pienākums ievērot būvniecību reglamentējošos normatīvos aktus un tehniskās prasības.

Būvniecības likuma $19.^2$ panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka būvprojekta izstrādātājs nodrošina būvprojekta un tajā ietverto risinājumu atbilstību būvniecības ierosinātāja un normatīvo aktu prasībām, kā arī piemērojamos standartos noteiktajām prasībām un dokumentācijā ietvertās informācijas savstarpējo atbilstību;

[1.2] Būvdarbu veicējs nav pievērsis uzmanību ēkas drošībai un gaisvada aizsargjoslu ievērošanai, jo Ministru kabineta 2006.gada 5.decembra noteikumu Nr.982 „Enerģētikas infrastruktūras objektu aizsargjoslu noteikšanas metodika" 11.punkts nosaka, ka neatkarīgi no noteiktā aizsargjoslu platuma darbus ar celšanas

mehānismiem 30 metru joslā no gaisvadu elektrolīnijas malējā vada pirms darba sākšanas saskaņo ar attiecīgo elektrisko tīklu īpašnieku vai valdītāju. Būvniecības informācijas sistēmā šāds saskaņojums nav iesniegts;

[1.3] Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmās daļas 5.punkts nosaka, ka aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem aizliegts celt, kapitāli remontēt, pārbūvēt vai nojaukt jebkuras ēkas un būves bez attiecīgo komunikāciju īpašnieka atļaujas;

[1.4] Būvprojekta GP-2 lapā norādīta aizsargjosla gaisvadiem 2,5 m. Trešā persona AS „Augstsprieguma tīkls" 2025.gada 11.aprīļa vēstulē Nr.2.5/2025/1498 norādīja, ka atļaujas izsniegšana dzīvojamās mājas būvniecībai elektrisko tīklu aizsargjoslā nav pieļaujama, jo tas rada riskus ne tikai elektrisko tīklu drošai ekspluatācijai, bet arī nekustamajam īpašumam vai personām, kas pastāvīgi uzturas elektrisko tīklu aizsargjoslā.

[2] Pieteikumā lūgts atzīt Lēmumu par prettiesisku un izdot labvēlīgu administratīvo aktu, pamatojoties uz sekojošiem argumentiem.

Iestāžu pieļautu rupju kļūdu novēršanu nedrīkst uzlikt uz privātpersonas pleciem. Salīdzinoši nelielu kļūdu procesa pašā sākumā ir pieļāvis arī pieteicējas kā fiziskas personas un arī patērētājas nolīgtais arhitekts, taču šo kļūdu savlaicīgi bija jāpamana Būvvaldes speciālistiem.

Konsultējoties ar Ekonomikas ministriju, Tiesībsarga biroju, vairāk nekā desmit dažādām būvvaldēm, Būvniecības valsts kontroles biroju, iestādes vairumā gadījumu izteica viedokli, ka ēka būtu jāpieņem ekspluatācijā.

Ja Būvvaldes speciālisti, izdodot būvatļauju, acīmredzamo kļūdu būtu savlaicīgi pamanījuši, ēkas projektu varētu atbilstoši koriģēt, taču šobrīd ēka jau uzbūvēta un konstatētās nepilnības – attālumu līdz tuvākajam augstsprieguma līnijas vadam – vairs nav iespējams novērst, jo būve atrodas uz betonētiem pamatiem, kuros iebūvēti visi ēkas ekspluatēšanai nepieciešamie inženiertīkli. Būvnieki apgalvo, ka vieglāk un pareizāk būtu ēku nojaukt un uzbūvēt vietā jaunu, tomēr pieteicējai nav līdzekļu pārbūves projektu īstenošanai.

Ja ēka netiks pieņemta ekspluatācijā līdz 2026.gada 23.aprīlim, kredītiestāde, no kuras pieteicēja aizņēmusies naudas līdzekļus ēkas būvniecībai, varēs pieprasīt tūlītēju aizdevuma atmaksu, ko pieteicēja nespēs izpildīt. Pieteicējai nav cita īpašuma, kur dzīvot, kā arī pieteicēja nevar atļauties īrēt citu dzīvesvietu, jo jāpilda uzņemtās saistības pret kredītiestādi.

Aizsargjoslas pārsniegums par aptuveni 3,3 metriem pieļauts ar Būvvaldes akceptu, kas izpaudies gan kā būvatļaujas izdošana, gan projektēšanas nosacījumu izpildes atzīmes izdarīšana, gan būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildes atzīmes izdarīšana būvatļaujā. Šāda situācija nebūtu radusies, ja Būvvalde pilnvērtīgi izvērtētu iecerei pievienoto ģenerālplānu un/vai būvatļaujā iekļāvusi projektēšanas nosacījumu – tehnisko noteikumu saņemšanu no AS „Augstsprieguma tīkls". Kā viena, tā otra darbība bija Būvvaldes obligāts pienākums. Projektēšanas nosacījuma neiekļaušanai būvatļaujā nav nekāda attaisnojuma.

Lēmums pieņemts ar būtisku nokavēšanos. Būvniecības likuma 12.panta trešajā prim daļā noteikts, ka būvvaldes kompetencē ir pārbaudīt un kontrolēt pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktās prasības un normatīvajos aktos noteiktās būves novietojuma prasības, kas nozīmē, ka Būvvaldei bija patstāvīgi jākontrolē teritorijas plānojumā un Aizsargjoslu likumā noteiktās būves novietojuma prasības, tostarp Aizsargjoslu likumā regulētās aizsargjoslas ievērošanu.

Ievērojot, ka būvatļauja izdota kļūdaini un Būvvaldes pieļautu pārkāpumu rezultātā, Būvvaldei ir pienākums ēku pieņemt ekspluatācijā. Viens no administratīvā akta atcelšanas kritērijiem ir, ka adresāts vēl nav izmantojis administratīvā akta piešķirtās tiesības. Pieteicēja ir izmantojusi ar būvatļauju piešķirtās tiesības, turklāt ar būvatļauju piešķirto tiesību izmantošanu Būvvalde pieļāvusi ilgstošu laika periodu.

Būvatļaujas palikšana spēkā neskar būtiskas sabiedrības intereses, jo ēka tiešā veidā neietekmē 330 kV augstsprieguma gaisvadu līnijas ekspluatāciju, savukārt esošie aptuveni 8,7 metri nodrošina gaisvadu līnijas ekspluatēšanu un uzturēšanu. Blakus zemesgabals ir neapbūvēts, un aizsargjoslas apgrūtinājums tieši blakus

zemesgabalā ir ar daudz lielāku proporciju. Nonākot pie pretēja secinājuma pašvaldībai rastos pienākums atlīdzināt pieteicējai kaitējumu vairāk nekā 200 tūkstošu EUR apmērā.

Ieceri pieteicējai kā patērētājai uz līguma pamata izstrādājis sertificēts nozares speciālists, līdz ar to nav konstatējama nepatiesu ziņu sniegšana no pieteicējas puses. būvatļaujas prettiesiskums pieteicējai kā fiziskajai personai un patērētājai nav tik acīmredzams, ka pieteicēja to varēja vai pieteicējai vajadzēja to apzināties.

Ja būvniecība skar objektu un inženiertīklu ekspluatācijas aizsargjoslas, projektēšanai jāsaņem arī attiecīgo objektu un inženiertīklu īpašnieku tehniskie noteikumi, un tieši būvvalde pieprasa būvniecības ierosinātājam saņemt tehniskos un īpašos noteikumus no valsts institūcijām, ja tas noteikts attiecīgās jomas normatīvajos aktos. Ievērojot šo prasību, ēka netiktu uzbūvēta, jo AS „Augstsprieguma tīkls" konstatētu neatbilstības.

Lēmuma motivācija ir kļūdaina, jo normatīvo aktu sistēmiskas interpretācijas rezultātā nevar nonākt pie secinājuma, ka Būvvalde ir tiesīga šajā stadijā pārvērtēt izdotās būvatļaujas tiesiskumu.

Trešajai personai kā kapitālsabiedrībai un komersantam bija visas iespējas būvatļauju apstrīdēt un pārsūdzēt. VAS „Augstsprieguma tīkls" kā krietnam un rūpīgam saimniekam būtu pienākums Būvniecības informācijas sistēmā monitorēt būvniecības ieceres, kas atrodas augstsprieguma tīklu līniju tuvumā.

Pieteicēja nepiekrīt, ka 8,7 metri iepretim 12 metriem rada lielu bīstamību. Ja līdz 2009.gada 9.jūnijam bija pieļaujams ēkas būvēt 8 metru attālumā no 330kV augstsprieguma gaisvadu līnijām, atzīstot to par drošu attālumu, tad nevajadzētu pastāvēt šķēršļiem pieņemt pieteicējas ēku ekspluatācijā.

Šādu pārkāpumu Mārupes novada pašvaldības teritorijā ir daudz, tomēr tieši pieteicēja tiek pakļauta nesamērīgiem ierobežojumiem situācijā, kurā pieteicēja neko nav pārkāpusi, bet ir paļāvusies uz Būvvaldes rīcības tiesiskumu.

Būvvaldei ir pienākums pieņemt ēku ekspluatācijā, kā arī patstāvīgi, neiesaistot pieteicēju, risināt aizsargjoslas problemātiku, piemēram, pārbūvējot attiecīgo līnijas posmu kabeļu izpildījumā.

[3] Paskaidrojumos tiesai (*lietas 50.lapa*) atbildētāja pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, uzturot Lēmumā norādītos argumentus.

Papildus atbildētāja paskaidro, ka pieteicējai, iegūstot īpašumā nekustamo īpašumu ar kadastra Nr./Kadastra numurs/, /Adrese/, Mārupē, Mārupes novadā, bija jāapzinās, ka minētajam nekustamajam īpašumam noteikta ekspluatācijas aizsargjoslas teritorija ap elektrisko tīklu gaisvadu līniju.

Vispārīgo būvnoteikumu grozījumu anotācijā *(https://tapportals.mk.gov.lv/anno tation/a6f62b04-7298-415f-a872-bce91b3b05f9)*
norādīts, ka būvvaldes kompetencē, ņemot vērā Būvniecības likuma 12. panta tvērumu, nav pārbaudīt vai ir saņemti tehniskie noteikumi, bet vai būvprojekts ir saskaņots ar visām trešajām personām, kuru tiesības skar attiecīgā būvniecības iecere. Tas vai konkrētās būvniecības ieceres realizācijai ir vai nav nepieciešami tehniskie noteikumi izlemj būvniecības ierosinātājs, nevis būvvaldei būtu jāiejaucas procesā, kura ietvaros, piemēram, būvniecības ierosinātājs civiltiesiskajā kārtībā vienojas ar ārējo inženiertīklu īpašnieku (kā tehnisko noteikumu izdevēju) par darbībām šī tīkla aizsargjoslā. Līdz ar to tieši pieteicējai kā būvniecības ierosinātājai bija tiesības pieprasīt un saņemt no trešās personas tehniskos noteikumus.

Līdzīga gadījuma izspriešanā Augstākā tiesa nonākusi pie secinājuma, ka pats fakts, ka būvvalde nav vērsusi uzmanību uz konkrētu tehnisko noteikumu saņemšanu, kur turklāt tajā laikā spēkā esošie būvniecību regulējošie normatīvie akti paredzēja būvvaldei pienākumu pieprasīt attiecīgu tehnisko noteikumu saņemšanu, neatbrīvo pieteicēju no pienākuma ievērot tiesību normās noteikto un šāda pienākuma nepildīšanas gadījumā attiecīgi nav pamata atsaukties uz tiesisko paļāvību. Pēc analoģijas pieteicējai nav pamata atsaukties uz tiesisko paļāvību, jo tā pati nav ievērojusi tiesību normās noteikto.

Atbildētāja nepiekrīt, ka pieteicējas nolīgtā un Būvniecības informācijas sistēmā pilnvarotā arhitekta darbību rezultātā pieļautā būtiskā kļūda – būves būvprojekta sastāvā ietilpstošajā ģenerālplānā norādot no Aizsargjoslu likumā konkrēti ierakstītā būtiski atšķirīgu gaisvadu elektrolīnijas aizsargjoslas platumu, proti, 12 m vietā norādot 2,5 m, un turklāt grafiski attēlojot būvi kā ārpus gaisvadu elektrolīnijas aizsargjoslas esošu un tādējādi pēc būtības maldinot Būvvaldi, – vērtējama kā neliela kļūda.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 19.^{2} panta pirmo daļu būvprojekta izstrādātājs nodrošina būvprojekta un tajā ietverto risinājumu atbilstību būvniecības ierosinātāja un normatīvo aktu prasībām. Būvprojekta izstrādātājs ir atbildīgs par to, lai būvvaldei vai institūcijai, kura pilda būvvaldes funkcijas, iesniegtajā vai realizācijai nodotajā būvprojektā vai tā daļā ietvertie risinājumi ir izstrādāti, balstoties uz pietiekamu informāciju. Būvprojekta izstrādātājs atbild par katru savu neuzmanību. Minētā likuma 16.panta otrajā daļā noteikts, ka būvprojekta izstrādātājs izstrādā būvprojektu, ja viņa rīcībā ir pietiekama informācija un veikti visi normatīvajos aktos paredzētie izpētes darbi. Iesniedzot būvprojektu Būvniecības informācijas sistēmā, būvprojekta izstrādātājs vienlaikus apliecina, ka būvniecības dokumentācijā norādītā informācija atbilst normatīvajiem aktiem. Konkrētajā gadījumā primāri vērtējamas tieši pieteicējas pieaicinātā arhitekta kā būvprojekta izstrādātāja darbības un atbildība par šo darbību rezultātu. Gadījumiem, kuros konstatējami būvspeciālista darbības vai bezdarbības rezultātā radītie zaudējumi, piemērojami Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumi Nr.502 „Noteikumi par būvspeciālistu un būvdarbu veicēju civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu", kas paredz būvspeciālistu profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas kārtību.

Atbildētāja, ievērojot labas pārvaldības principu, jau šobrīd vērsusies Ekonomikas ministrijā ar lūgumu sniegt viedokli par iepriekšminētās situācijas iespējamo noregulējumu, ir notikusi klātienes tikšanās un saņemts viedoklis par to, ka vēsturiski gaisvadu augstsprieguma elektrolīnijas aizsargjoslas paplašināšana no 8 m uz 12 m notikusi, ņemot vērā, ka attālums starp elektrolīnijas balstiem var atšķirties un pie lielākiem attālumiem vadu kustība ir lielāka un attiecīgi avārijas gadījumā riska teritorija ir lielāka. Iespējamais risinājums varētu būt, ka būvspeciālists enerģētikas jomā, iegūstot precīzus datus par attālumu starp balstiem, aprēķina vadu iespējamo kustību avārijas gadījumā, un gadījumā, ja balstoties uz aprēķiniem tiks secināts, ka riski nav, proti attālums starp balstiem nav maksimālais iespējamais un attiecīgi 12 m šajā gadījumā nav nepieciešami, varētu runāt, ka AS „Augstsprieguma tīkls" saskaņos vai neiebildīs būves nodošanai ekspluatācijā, līdz ar to pastāv reāla iespēja, saņemot attiecīgi sertificēta speciālista pozitīvu atzinumu, nodot būvi ekspluatācijā.

Nav konstatējams ne būves būvniecībai izdotās būvatļaujas, ne Lēmuma prettiesiskums, jo būvatļauja izdota balstoties uz pieteicējas nolīgtā un pilnvarotā arhitekta iesniegto informāciju, tai skaitā uz būves būvprojekta ģenerālplānā norādīto informāciju, ka būves novietojums atrodas ārpus gaisvadu augstsprieguma elektrolīnijas aizsargjoslas, un to, ka būvniecību regulējošie normatīvie akti un teritorijas plānojums atļauj būves būvniecību konkrētajā zemes vienībā.

Gadījumā, ja enerģētikas jomas sertificētā speciālista atzinumā tomēr tiks konstatēta būves bīstamība, ar šādu būves ekspluatācijā pieņemšanu pēc būtības būs akceptēta bīstamas būves ekspluatācija, kas nonāk pretrunā Būvniecības likuma 9.pantā noteiktajam.

[4] Paskaidrojumos tiesai (*lietas 77.lapa*) trešā persona AS „Augstsprieguma tīkls" uztur Komisijai 2025.gada 11.aprīļa vēstulē Nr.2.5/2025/1498 sniegto viedokli.

Atļaujas izsniegšana dzīvojamās mājas būvniecībai elektrisko tīklu aizsargjoslā nav pieļaujama, jo tas rada riskus ne tikai elektrisko tīklu drošai ekspluatācijai, bet arī nekustamajam īpašumam vai personām, kas pastāvīgi uzturas elektrisko tīklu aizsargjoslā. Nav iespējams izslēgt gadījumus, kad apkārtējo apstākļu ietekmē minēto elektrolīniju vadi var krist. Lai arī šī varbūtība nereti var šķist nebūtiska vai pat neiespējama, tomēr šādi gadījumi pastāv un tos nav iespējams izslēgt. Elektrolīnijā esošais spriegums ir 330kV, līdz ar to nelaimes gadījumam nav nepieciešama tieša pieskaršanās elektrolīnijas vadam, un tas var tikt izraisīts brīdī, kad attiecīgajai elektrolīnijai kāds priekšmets tiek tikai pietuvināts.

Ņemot vērā, ka trešajai personai netika pieprasīti tehniskie noteikumi dzīvojamās mājas būvniecībai, kā rezultātā dzīvojamā mājas novietojums tika izprojektēts un dzīvojamā māja izbūvēta trešās personas gaisvadu

elektrisko tīklu aizsargjoslā, kā arī ievērojot Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmās daļas 5.apakšpunktā ietverto aizliegumu celt, kapitāli remontēt, pārbūvēt vai nojaukt jebkuras ēkas un būves bez attiecīgo komunikāciju īpašnieka atļaujas, trešā persona nesaskata par iespējamu izsniegt atzinumu un saskaņot dzīvojamās mājas pieņemšanu ekspluatācijā.

Pieteicēja kā vienu no efektīviem situācijas atrisinājumiem piedāvā projekta izstrādāšanu, finansēšanu un realizēšanu no pašvaldības budžeta attiecīgā 330kV augstsprieguma gaisvadu līnijas posma pārbūvei, tomēr šāda projekta realizācijas izmaksas orientējoši ir 1,6 miljoni eiro par 1 kilometru.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis prasījumu uzturēja, bet atbildētāja pārstāve pieteikumu neatzina, atsaucoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādīto pamatojumu. Trešās personas pārstāve pauda viedokli, ka pieteikums ir nepamatots.

Motīvu daļa

[6] Ar Lēmumu pieteicējai atteikta pieteicējas īpašumā izbūvētās dzīvojamās mājas jaunbūves /Adrese/, Mārupē, Mārupes novadā pieņemšana ekspluatācijā, atbildētājai to pamatojot arjaunbūves atrašanos 330kV gaisvadu elektrolīnijas aizsargjoslā un trešās personas atzinuma par būves gatavību ekspluatācijai neesību.

Pieteicēja atteikumu uzskata par nepamatotu, jo Būvvalde, izsniedzot būvatļauju, nav izvirzījusi prasību saņemt tehniskos noteikumus no trešās personas, līdz ar to pieteicējai radās tiesiskā paļāvība, ka būvniecības procesa norise ir tiesiska.

Trešā persona nesaskata par iespējamu izsniegt atzinumu, jo pieteicēja nav pieprasījusi tehniskos noteikumus, kas saņemami pirms būve tiek uzbūvēta.

Tā kā pieteicēja vēlas iegūt tiesības ekspluatēt dzīvojamo māju, kuras būvniecība realizēta pieteicējas īpašumā, izskatāmās lietas prasījums ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Savukārt, ievērojot pieteicējas iebildumu saturu, vienlaikus pārbaudāms arī atbildētājas Lēmuma tiesiskums.

[7] Lietā nav strīda par pieteicējas īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu, kurā veikta būvniecība, kas apliecina pieteicējas tiesības būt par būvniecības ierosinātāju, realizēt tās un ierosināt jaunbūves pieņemšanu ekspluatācijā, kā to noteic Vispārīgo būvnoteikumu 88.punkts. Tāpat lietā nav strīda par to, ka pieteicējai 2023.gada 17.maijā ir izdota būvatļauja *(lietas 24.lapa)* par viena dzīvokļa mājas būvniecības ieceres realizēšanas uzsākšanu, būvatļaujā ir izdarītas atzīmes par projektēšanas nosacījumu izpildi (17.05.2023.) un būvdarbu nosacījumu izpildi (30.11.2023.), kā arī būvniecība realizēta saskaņā ar minētajiem nosacījumiem.

Lietā ir strīds par to, vai Būvvaldei ir pienākums pieņemt jaunbūvi ekspluatācijā, ja tā ir izbūvēta saskaņā ar būvatļauju, bet pārkāpj Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmās daļas 5.punkta prasības, jo būvniecības laikā nav pieprasīti un saņemti tehniskie noteikumi no trešās personas, kā arī nav saņemts trešās personas atzinums, ka jaunbūve ir gatava ekspluatācijai.

Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmās daļas 5.punkts noteic, ka “aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem, izņemot aizsargjoslas gar elektrisko tīklu gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu līdz 20 kilovoltiem, ja tās šķērso meža teritoriju, kur aprobežojumi noteikti tikai elektrolīniju trasē, [..] aizliegts celt, kapitāli remontēt, pārbūvēt vai nojaukt jebkuras ēkas un būves bez attiecīgo komunikāciju īpašnieka atļaujas”.

Tātad no šīs spēkā esošās tiesību normas izriet, ka aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem ir noteikts vispārējs aizliegums veikt būvniecību. Izņēmums ir iespējams tikai gadījumā, ja aizsargjosla noteikta gaisvadu līnijai ar nominālo spriegumu līdz 20 kilovoltiem vai būvētājs saņem komunikāciju īpašnieka atļauju.

Lietā nav strīda, ka pieteicējas nekustamo īpašumu apgrūtina aizsargjosla, kas noteikta elektrisko tīklu gaisvadu līnijai ar nominālo spriegumu 330 kilovolti. Šādas aizsargjoslas konkrētu platumu noteic Aizsargjoslu likuma 16.panta otrās daļas c) apakšpunkts, proti, tas precizē, ka “aizsargjoslas gar elektriskajiem tīkliem veido [..]

gaisvadu līnijām ar nominālo spriegumu 330 kilovoltu — 12 metru attālumā no malējiem vadiem uz ārpusi no līnijas".

Tātad, ja pieteicēja veic būvniecību savā īpašumā, neskarot aizsargjoslu jeb zonu 12 m attālumā no gaisvadu līniju malējiem vadiem, tad tiesību norma neprasa trešās personas piekrišanu. Savukārt, ja izbūves iecere tiek realizēta vietā, kas neievēro 12 metru robežu, tad būvniecība ir iespējama tikai ar trešās personas piekrišanu, kura arī pārstāv komunikāciju īpašnieku konkrētajā situācijā.

Administratīvās rajona tiesas ieskatā procesa dalībnieku argumentiem, kas skar vēsturisko normas redakciju un pirms tam spēkā esošos aizsargjoslu platumus, nav piešķirama nozīme šajā lietā, jo, pirmkārt, iecerei ir piemērojamas spēkā esošās tiesību normas, bet, otrkārt, likumdevējs nav paredzējis tiesības iestādei vai tiesai noteiktos aizsargjoslu platumus interpretēt, samazināt vai mainīt, proti, nonākt pie secinājuma, ka tiesību normu var neievērot. Likumdevējs pats ir apsvēris izņēmuma gadījumus un ietvēris tos likumā (līniju atrašanās vieta, spriegums, individuāls saskaņojums no īpašnieka utt.)

Attiecībā uz pieteicējas argumentiem, ka netiek saskatīti kādi draudi sabiedrībai vai kādām citām interesēm, ja pieteicējas ēka paliek aizsargjoslā, tiesa norāda uz Augstākās tiesas spriedumā izdarīto secinājumu, proti, "kā secināms no minēto aprobežojumu rakstura, ekspluatācijas aizsargjoslas noteikšana un attiecīgi likumā paredzētie ierobežojumi darbībām šajā aizsargjoslā ir tieši vērsti uz konkrētās komunikācijas darbības nodrošināšanu. Minētais tieši izriet arī no Aizsargjoslu likuma 16.panta pirmās daļas, kas paredz, ka aizsargjoslas gar visu veidu un jebkuras piederības elektriskajiem tīkliem, to iekārtām un būvēm tiek noteiktas, lai nodrošinātu elektrisko tīklu, to iekārtu un būvju ekspluatāciju un drošību. Tādējādi Aizsargjoslu likumā paredzēto ierobežojumu jēga nav izvirzīt formālus kritērijus būvniecībai aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem, bet gan aizsargāt šo komunikāciju tīklu īpašnieku tiesības (un tostarp iespēju vispār saņemt to pakalpojumu, kas tiek nodrošināts ar attiecīgo komunikāciju) tādas būvniecības gadījumā, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt šo komunikāciju drošību, tehnisko stāvokli un ekspluatācijas iespējas" *(sk. Augstākās tiesas 2022.gada 25.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-351/2022 8.punktu)*. Tātad likuma tiesiskā regulējuma kontekstā primārais aizsargjoslu nolūks ir saistīts ar komunikāciju aizsardzību, un arī likumdevējs tās ietvēris regulējumā par ekspluatācijas, nevis drošības aizsargjoslām.

Lietā nav strīda, ka saskaņā ar būvatļauju izbūvētā pieteicējas jaunbūve daļēji atrodas 330kV gaisvadu elektrolīnijas aizsargjoslā un attālums no elektropārvades līnijas līdz būvei ir 8,7 metri, kas nozīmē, ka pieteicēja ir veikusi būvniecību aizsargjoslā par 3,3 m tuvāk, nekā paredz tiesību normas, bet atļauja aizsargjoslas apbūvei nav saņemta, jo trešā persona tādu nav pieteicējai sniegusi *(lietas 54.lapa)*. Turklāt arī viedoklī atbildētājai trešā persona ir norādījusi, ka nesaskata par iespējamu šādu piekrišanu dot *(lietas 55.lapa)*.

Tātad lietā ir noskaidrojams, vai ir nosakāms pienākums Būvvaldei pieņemt ekspluatācijā jaunbūvi, kas daļēji izbūvēta aizsargjoslā, bez trešās personas saskaņojuma.

[8] Būvniecības likuma 21.panta pirmā daļa noteic, ka "pēc būvdarbu pabeigšanas būvniecības ierosinātājs nodrošina būves novietojuma uzmērījumu veikšanu un pieņem būvi ekspluatācijā". Savukārt Būvniecības likuma 12.panta trešās daļas 1.punkts norāda, ka lēmuma pieņemšana par ekspluatāciju jeb tās atļāvums ir būvvaldes kompetencē. Tātad pieteicēja pamatoti ir vērsusies būvvaldē ar lūgumu pieņemt jaunbūvi ekspluatācijā un šai procesā ir jāievēro Ministru kabineta 2014.gada 2.septembra noteikumu Nr.529 "Ēku būvnoteikumi" (turpmāk – Ēku būvnoteikumi) prasības. Minēto noteikumu 163.punkts noteic, ka ēkas vai tās daļas pieņemšanu ekspluatācijā ierosina būvniecības ierosinātājs. Pirms ierosina pieņemt ekspluatācijā ēku vai tās daļu, veic: 163.1. ēkas vai tās daļas, ārējo inženiertīklu, citu vienlaikus izbūvētu būvju horizontālās un vertikālās novietnes izpildmērījumus, bet atjaunošanas vai pārbūves gadījumā izpildmērījumus veic, ja mainījusies situācija apvidū; 163.2. ēkas vai telpu grupas kadastrālo uzmērīšanu – šo noteikumu 167.8. apakšpunktā minētajos gadījumos. Minēto prasību nepiemēro Būvniecības likuma 14. panta $1.^4$ daļā noteiktajā vienotajā būves reģistrācijas procesā; 163.3. ēkas energoefektivitātes sertifikāciju, ja to nosaka normatīvie akti ēku energoefektivitātes jomā *(tiesību norma aktuālajā redakcijā)*. Savukārt ierosinājuma saturu un pievienojamos dokumentus noteic Ēkas būvnoteikumu 167.punkts, proti, "ierosinot ēkas vai tās daļas pieņemšanu ekspluatācijā, būvniecības ierosinātājs institūcijā, kura pilda būvvaldes funkcijas, iesniedz apliecinājumu par ēkas vai tās daļas gatavību ekspluatācijai vai ēkas nojaukšanu (14. pielikums), kuram pievieno [..] dokumentus". Tātad augšminētās tiesību normas noteic gan subjektu, gan veicamās

darbības un būvvaldē iesniedzamo dokumentu komplektu. Cita starpā detalizēts dokumentu uzskaitījums paredz nepieciešamību būvvaldē iesniegt arī "noteikumu 165. un 166. punktā minēto institūciju atzinumus" *(sk. Ēkas būvnoteikumu 167.2.apakšpunktu)*.

Ēkas būvnoteikumu 165.punkts noteic, kādi atzinumi apliecinājumam ir jāpievieno, proti, "pēc būvniecības ierosinātāja pieprasījuma institūcijas, kuras ir izdevušas tehniskos vai īpašos noteikumus, pārbauda un 10 darbdienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas atbilstoši kompetencei sniedz atzinumu par ēkas vai tās daļas gatavību ekspluatācijai, tās atbilstību tehniskajiem vai īpašajiem noteikumiem un normatīvo aktu prasībām. Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes atzinums ir nepieciešams, ja tas noteikts nekustamā valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa pārveidošanas atļaujā. Veselības inspekcijas atzinums ir nepieciešams, ja nododamajai ēkai vai tās daļai normatīvajos aktos epidemioloģiskās drošības jomā ir izvirzītas higiēnas prasības".

Tātad tiesību norma noteic, ka gadījumā, ja būvniecības ierosinātājs ir pieprasījis un saņēmis tehniskos noteikumus, pēc to izpildes ir saņemams atzinums, kurā tehnisko noteikumu izdevējs nodrošina kontroli pār tehnisko noteikumu pareizu izpildi. Cita starpā norādāms, ka arī trešā persona saskaņojumu Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmās daļas 5.punkta ietvaros sniedz kā tehniskos noteikumus (vai to izsniegšanas atteikumu gadījumā, kad būvniecība aizsargjoslā netiek pieļauta), bet pēcāk ar atzinumu veic kontroli vai būvniecība realizēta, ievērojot tehnisko noteikumu prasības. Ja šāds atzinums būvniecības ierosinātajam tiek izsniegts, tas pievienojams apliecinājumam par būves gatavību ekspluatācijai.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja nav pieprasījusi tehniskos noteikumus no trešās personas un saņēmusi atzinuma izsniegšanas atteikumu, līdz ar to neizpildot Ēkas būvnoteikumu 167.2.apakšpunkta prasības.

Tātad, ja tiesa šī sprieduma [7] punktā secināja, ka būvniecība ir veikta aizsargjoslā un trešās personas saskaņojums šādai būvniecībai ir obligāts, bet saskaņojumu trešā persona realizē kā tehniskos noteikumus, pēc kā seko atzinums, kura nav, tiesai ir pamats atzīt, ka pieteicēja nav izpildījusi tiesību normu prasības, kas attiecināmas uz jaunbūves pieņemšanu ekspluatācijā, un labvēlīga administratīvā akta izdošanai nav pamata.

Vienlaikus bez ievērības nevar atstāt šīs lietas apstākļus, kuri norāda, ka neviena no iesaistītajām personām (pieteicēja, pieteicējas nolīgtais arhitekts, Būvvalde) nav savlaicīgi pamanījusi, ka būve atrodas aizsargjoslā, bet ir saskaņoti būvniecības dokumenti un jaunbūve izbūvēta saskaņā ar tiem. Tātad tiesai ir pārbaudāmi procesa dalībnieku argumenti, tos aplūkojot arī citu risinājumu, tiesiskās paļāvības vai kādas personu atbildības kontekstā.

[9] Attiecībā uz trešās personas piekrišanas neesību un argumentiem, tiesa norāda, ka no tiesību normas gramatiskā satura pirmšķietami izriet, ka Ēkas būvnoteikumu 165.punktā norādītie atzinumi tiek sniegti gadījumos, kad pirms tam ir pieprasīti un saņemti tehniskie noteikumi. Arī trešās personas rakstveida viedoklis atbildētājai norāda uz neiespējamību saņemt saskaņojumu, un kā būtisks iemesls tiesas sēdē tika akcentēts tas, ka tehniskie noteikumi nav pieprasīti savlaicīgi – pirms būves fiziskas uzbūvēšanas.

Administratīvā rajona tiesa šādam viedoklim var piekrist tikai daļēji, proti, par to, ka ir jāievēro noteiktā procesuālā kārtība un viennozīmīgi jārespektē trešās personas tiesības sniegt vai nesniegt piekrišanu aizsargjoslas apbūvei, taču nav pieļaujama formāla norobežošanās situācijā, kāda ir iestājusies konkrētajā gadījumā, jo šāda nostāja nav vērsta uz situācijas risinājumu.

Nav strīda, ka pieteicēja nepieprasīja tehniskos noteikumus no trešās personas, bet būvniecība faktiski ir pabeigta. Aizsargjoslu likums pieprasa trešās personas saskaņojumu būvniecībai, ko realizējusi pieteicēja, bet nenorāda, ka tieši tehniskie noteikumi un atzinums ir vienīgais iespējamais risinājums ieceres izvērtēšanai (piekrišanas došanai). Lietā nav apstiprināts, ka būvniecība trešās personas aizsargjoslā būtu kādas no personām ļaunprātība vai centieni apzināti apiet likumā noteikto kārtību, jo šādu ziņu lietā nav un šādi fakti nav nodibināti. Tamdēļ trešās personas atteikums izvērtēt iespējamību veikt aizsargjoslas apbūvi pēc būtības, atsaucoties tikai uz to, ka būve jau ir pabeigta, nav saskanīgs ar tiesisko regulējumu un judikatūru, proti, arī gadījumā, ja būvniecība ir patvaļīga (kas šajā gadījumā nav atzīts) vienmēr ir pārbaudāma iespējamība būvi saglabāt, ja vien nav konstatējami konkrēti, tiesību normā noteikti šķēršļi (piemēram, tiešs likumdevējs noteikts būvniecības aizliegums konkrētajā vietā). Pretējs skatījums uz konkrēto situāciju neatbilst arī racionāliem apsvērumiem, jo formāla pieeja šādās lietās var novest pie scenārija, kad process ir svarīgāks par saturu, proti, jautājuma izlemšanai tiek pieprasīta būves

nojaukšana, jauna procesa uzsākšana, lai pēcāk “pareizajā procesa stadijā” tomēr šādai pat iecerei sniegtu piekrišanu.

Tiesa jau lietas izskatīšanā norādīja uz tiesu praksi salīdzināmās lietas, kas liecina, ka, lai arī, iespējams, ierobežota, bet situācijas izvērtēšana ir iespējama arī gadījumā, ja būve jau ir uzbūvēta, priekšroku dodot lietas apstākļu objektīvai novērtēšanai, nevis formālam atteikumam. Salīdzinājumam ir norādāmas atsauces uz būvniecības ierosinātāju pienākumu saņemt tehniskos noteikumus vides jomā, kas arī ir saņemami pirms būvniecības uzsākšanas, bet, ja tas nav ticis darīts, tas neatņem iespēju izvērtēt būvniecības iespējamību un ietekmi uz vidi procesa laikā *(sal. skat. Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 30.marta sprieduma lietā Nr. A420227219 30.punktu un Augstākās tiesas 2022.gada 3.augusta rīcības sēdes lēmuma Nr. SKA-830/2022 8.punktu).* Tāpat tiesa arī norādīja, ka trešā persona nepilnīgi izprot Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmās daļas 5.punkta saturu, uzskatot, ka normas gramatiskais teksts izslēdz iespēju veikt vērtēšanu, ja būvniecība jau ir procesā vai pabeigta (ēka ir uzcelta), jo atbilstoši nostiprinātai judikatūrai, kamēr ēka nav nodota ekspluatācijā, tā juridiski nav pabeigta un atrodas “celšanas procesā”. Visplašāk šī atziņa ir ietverta tiesu prakses lietās par patvaļīgo būvniecību, kur arī pirms 20 gadiem uzbūvēta un dabā fiziski esoša ēka tiesiski nepastāv, tāpēc tai ir veicama jaunbūves būvniecības procedūra pēc visiem priekšrakstiem, kas skar būvniecību aktuālajā periodā, kad persona ir izmantojusi iespēju to veikt. Tamdēļ tiesa nesaskata juridiskus vai faktiskus šķēršļus trešajai personai veikt situācijas pārbaudi un vērtējumu, kas nedaudz ir ticis darīts viedoklī atbildētājai *(lietas 19.lapa)*, tomēr minētais nav uzskatāms par atzinumu, bet gan trešās personas viedokli, kas sniegts atbildētājai administratīvā procesa ietvaros.

Tamdēļ, neskatoties uz augšminētajiem apsvērumiem, šajā lietā Administratīvās rajona tiesa nav tiesīga ne piespiest trešo personu kā komunikāciju īpašnieku sniegt šādu saskaņojumu, ne arī ar savu lēmumu to aizstāt vai pretēji tiesību normām atzīt, ka saskaņojums nav nepieciešams. Tiesa var vedināt procesa dalībniekus sadarboties, iespējams, mainot kādus projekta risinājumus (grozījumus) pēc trešās personas norādījumiem, kā arī tā ir tiesīga veikt publisko tiesību normu un procesuāli taisnīga procesa kontroli ierosinātās lietas ietvaros, kas varētu skart, piemēram, trešās personas tehnisko noteikumu izsniegšanas atteikumu, pamatojumu, iebildumu saturu (vai nodrošināta vienlīdzīga un taisnīga attieksme pret privātpersonu, kura vēlas saņemt piekrišanu), kritērijiem un tamlīdzīgi, vai arī atteikumu sniegt atzinumu, ja tehnisko noteikumu prasības ir izpildītas, bet tas šajā lietā nav konstatējams. Trešā persona šajā lietā ir pieaicināta, jo tiesas nolēmums var skart elektrotīklu īpašnieka intereses, bet pieteicēja nav cēlusi kādu prasījumu, kas būtu pamats tiesai mainīt trešās personas statusu uz atbildētāju vai pārbaudīt tās atteikuma pamatojumu, proti, minētais nav tiesas pārbaudes priekšmets.

Augšminētais nozīmē, ka tiesa, atzīstot, ka trešās personas saskaņojums pieteicējas būvniecības iecerei bija nepieciešams, ka tas varēja tikt realizēts kā atzinums, ko paredz Ēku būvnoteikumu 165.punkts, bet šāds atzinums lietā nav konstatējams un nav ticis sniegts, vienlaikus nekonstatē pamatu pieteikuma apmierināšanai par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, jo jau apliecinājumam par būves gatavību ekspluatācijai nav pievienoti visi nepieciešamie dokumenti un minētais nav formāla prasība.

Būvniecības likuma 12.panta 3^4 daļa noteic, ka “pieņemot būvi ekspluatācijā, būvvalde pārbauda atbilstību būvatļaujā ietvertajiem nosacījumiem (ciktāl tie nav pārbaudīti, izpildot projektēšanas un būvdarbu uzsākšanas nosacījumus), patvaļīgas būvniecības esamību un speciālajos būvnoteikumos noteikto dokumentu, tai skaitā pozitīvu atzinumu (ja tādi nepieciešami saskaņā ar normatīvajiem aktiem), esamību”. Spēkā esošā tiesību norma noteic, ka būvvalde pārbauda būves atbilstību gan būvatļaujas nosacījumiem, vai nav objektā veikta patvaļīgā būvniecība, kā arī speciālo būvnoteikumu prasību izpildi, kas attiecas arī uz pozitīvu atzinumu esību, ja to pieprasa tiesību normas. Tā kā trešās personas atzinuma nepieciešamība izriet no tiesību normām, pamatoti ir atbildētājas iebildumi, ka atzinuma neesība ir šķērslis būves pieņemšanai ekspluatācijā.

Pieteicēja savukārt ir paudusi apsvērumus, ka tehnisko noteikumu un atzinuma neesība ir atbildētājas kļūda, pie kā pieteicēja nav vainojama, būvniecība realizēta saskaņā ar Būvvaldes sniegtajiem akceptiem, līdz ar pieteicējai ir aizsargājama tiesiskā paļāvība un jaunbūve ir jāpieņem ekspluatācijā.

Tātad tiesai jāveic norādīto iebildumu izvērtēšana, pārbaudot to pamatotību un iespējamību nonākt pie cita rezultāta lietā.

[10] Pieteicēja norāda, ka Būvvaldei ir pienākums pieņemt būvi ekspluatācijā, jo tā projektēta un būvēta saskaņā ar būvatļauju, kas ir spēkā.

Minētais saskan ar Vispārīgo būvnoteikumu 87.punktu, kas noteic, ka "būvi, tās daļu vai būves kārtu pieņem ekspluatācijā, ja tā ir uzbūvēta atbilstoši būvatļaujas nosacījumiem". Tātad, ja būve uzbūvēta, izpildot būvatļaujas prasības, tad tā ir jāpieņem ekspluatācijā.

Nav strīda, ka būvatļaujā nav bijusi prasība par tehnisko noteikumu vai saskaņojumu saņemšanu no trešās personas, tāpēc pieteicēja uzskata, ka minētais kā Būvvaldes kļūda nevar būt šķērslis atteikumam.

Vispirms tiesa norāda, ka tā šīs lietas ietvaros neveiks pārbaudi pār būvatļaujas tiesiskumu, trūkumiem un kādu iesaistīto personu atbildību, jo šādi jautājumi neatbilst tiesu judikatūrai, kas skaidri norāda, ka būvatļaujas tiesiskumu lietās par būvju pieņemšanu ekspluatācijā nepārvērtē.

Pieteicēja uzskata, ka atbildētājas motivācija Lēmumā par būvatļaujas tiesiskumu ir kļūdaina. Tiesas kopējā situācijas vērtējumā Lēmuma saturs un lietas apstākļi ir aplūkojami no vairākiem skatu punktiem. Ir saprotams, ka atbildētāja vēlas norobežoties no atbildības par radušos situāciju, tāpēc ietvērusi Lēmumā apsvērumus arī par atbildību. Tomēr vienlaikus no dokumentiem izriet arī atbildētājas vēlme meklēt risinājumu un apsvērt arī citas iespējas *(sk. saziņu ar trešo personu, saziņu ar Latvijas Arhitektu savienību un Ekonomikas ministriju)*. Tamdēļ, ievērojot, ka Lēmuma saturā ietvertie apsvērumi par atbildību nav rezultējušies kādā citā iestādes pieņemtā lēmumā *(piemēram, atzīt būvatļauju par tiesisku, prettiesisku, atcelt to utml.)*, izņemot par atteikumu pieņemt jaunbūvi ekspluatācijā, tie neveido izšķirošu ietekmi uz Lēmuma tiesiskumu. Savukārt, ja pieteicēja izvēlēsies celt iebildumus vai kādu prasījumu, kas būs saistīts ar atlīdzinājumu no atbildētājas, tad šādā procesā argumentiem par atbildību, cēloņsakarību un citiem aspektiem būs nozīme. Lēmumā ietvertie atbildētājas apsvērumi juridiskas sekas nenodibina. Vēl jo vairāk tamdēļ, ka arī pieteicēja pareizi norāda, ka pieņemšanas ekspluatācijā procesā būvatļaujas tiesiskums netiek pārvērtēts.

Tas saskan ar Augstākās tiesas norādi citā lietā, ka "atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr. 500 „Vispārīgie būvnoteikumi" 87.punktam, lemjot par būves pieņemšanu ekspluatācijā, iestāde vairs nepārskata iepriekš piešķirtās tiesības būvēt, bet gan pārbauda, vai uzbūvētais objekts atbilst izdotajai būvatļaujai un tiesību normās izvirzītajām prasībām. Līdz ar to apgabaltiesa pamatoti ir secinājusi, ka ēkas ir uzbūvētas un ekspluatācijā pieņemtas atbilstoši tam, kādas tās bija paredzētas akceptētajā būvprojektā, un atbilstoši izdotajai būvatļaujai" *(sk. Augstākās tiesas 2019.gada 5.novembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-536/2019 3.punktu).*

Augstākā tiesa šādas atziņas paudusi arī pirms šobrīd spēkā esošā Būvniecības likuma redakcijas, norādot, ka "būves pieņemšana ekspluatācijā nav veids, kādā vēlreiz vispārīgi pārbaudīt būvniecības tiesiskumu" *(sk. Augstākās tiesas 2010.gada 17.jūnija lēmumu lietā Nr.SKA-590/2010)*. Minētais nozīmē, ka gadījumos, kad būve ir uzbūvēta saskaņā ar būvatļauju un bez atkāpēm no tās, tā ir jāpieņem ekspluatācijā. Tiesa jau norādīja, ka lietā nav strīda, ka pieteicēja ir realizējusi būvniecību saskaņā ar tās arhitekta sagatavoto un Būvvaldes saskaņoto ieceri un projektu. Atbildētāja arī atteikumā nav norādījusi uz kādām neatbilstībām būvprojektam, bet uz to, ka nav trešās personas atzinuma. Šāda rīcība saskan ar Ēku būvnoteikumu 173.punktu, kas noteic, ka "institūcija, kura pilda būvvaldes funkcijas, novērtē ēkas vai tās daļas gatavību ekspluatācijai, pamatojoties uz šo noteikumu 167. un 168. punktā minētajiem dokumentiem, būvniecības informācijas sistēmā pieejamo informāciju un dokumentiem (piemēram, būvdarbu žurnāls, pieņemšanas akti, atzinumi par ēkas vai tās daļas un inženiertīklu gatavību ekspluatācijai, ēkas energoefektivitātes pagaidu sertifikāts), kā arī atbilstību normatīvajiem aktiem būvniecības jomā un būvprojektam".

Tātad no tiesību normām izriet, ka būvvalde veic pārbaudi pār būves atbilstību būvprojektam un tiesību normām, proti, nevienā gadījumā jautājums par būves pastāvēšanas iespējamību netiek aplūkots, pārvērtējot būvatļaujas tiesiskumu. Tomēr vienlaikus no augstākminētā neizriet, ka, pieņemot lēmumu par būves ekspluatāciju, ir pamats aprobežoties tikai un vienīgi ar būvatļaujas saturu. Šāds secinājums būtu pretējs Ēkas būvnoteikumu 165.punktam, gan arī Vispārīgo būvnoteikumu 13.punkta un 15.punkta satura vērtējumam kopsakarā ar to.

Atbildētāja pamatoti norāda uz Vispārīgo būvnoteikumu 13.punktu, ka "pirms būvniecības ieceres iesnieguma iesniegšanas būvniecības ierosinātājam ir tiesības saņemt institūciju tehniskos un īpašos noteikumus, ja attiecīgās jomas normatīvie akti nosaka šādu tehnisko noteikumu nepieciešamību, kā arī saņemt no inženiertīklu īpašniekiem pieslēgšanās (atslēgšanās) vai inženiertīklu šķērsošanas tehniskās prasības" *(redakcija līdz 01.05.2025.)*, un 15.punktu, ka "būvvalde pieprasa būvniecības ierosinātājam saņemt tehniskos un īpašos noteikumus no valsts institūcijām, ja tas noteikts attiecīgās jomas normatīvajos aktos. Ja būvniecība skar objektu un inženiertīklu ekspluatācijas aizsargjoslas, projektēšanai jāsaņem arī attiecīgo objektu un inženiertīklu īpašnieku tehniskie noteikumi" *(redakcija līdz 01.05.2025.)*.

Tātad tiesību normas attiecīgajā periodā jau paredzēja, ka tehnisko noteikumu saņemšana ir būvniecības ierosinātāja tiesība, nevis pienākums. Savukārt Vispārīgo būvnoteikumu 15.punkts pat nodala būvvaldes uzdevumu pieprasīt un saņemt tehniskos un īpašos noteikumus no valsts institūcijām, no tiem tehniskiem noteikumiem, kad būvniecība notiek objektu vai inženiertīklu aizsargjoslās. Proti, normas otrais teikums nesatur tiešu norādi uz to, ka saņemami tikai tie tehniskie noteikumi, ko norādījusi būvvalde vai ka būvvaldei būtu jāpieprasa aizsargjoslu īpašnieku saskaņojumi. Tas nozīmē, ka arī tad, ja šāda norāde būvatļaujā netiek iekļauta, būvniecības iecerei skarot aizsargjoslas, tehniskajiem noteikumiem ir jābūt, ja to pieprasa konkrētas tiesību normas.

Augstākā tiesa šādu skatījumu uz būvniecības jautājumiem jau ir paudusi citās lietās, norādot, ka "Senāts savukārt atgādina, ka būvniecības procesā atkarībā no būvējamās būves veida, sarežģītības, īpašumtiesībām, īpašuma apgrūtinājumiem (dabas vai kultūras piemineklis, meža zeme, aizsargjoslas) un citiem apstākļiem var būt iesaistītas dažādas lēmējiestādes. Katrai no šīm iestādēm ir pienākums izvērtēt būvieceres atbilstību tam tiesiskajam regulējumam, kas ir konkrētās iestādes kompetencē. Būvvalde savukārt ir tā, kas pārredz kopējo būvniecības procesu, un tai ir pienākums pieprasīt būvniecības ierosinātājam saņemt tehniskos un īpašos noteikumus no valsts institūcijām, ja tas noteikts attiecīgās jomas normatīvajos aktos (Būvniecības likuma (kas bija spēkā strīdus ieceres akceptēšanas laikā) 7.pants, Vispārīgo būvnoteikumu 15.punkts). Tomēr tas, ka būvvalde vai arī kāda cita meliorācijas sistēmu būvniecības procesā saskaņojumus sniedzošā iestāde nav vērsusi uzmanību uz šādu nepieciešamību un nav pieprasījusi saņemt tehniskos noteikumus no vides pārvaldes, neatbrīvoja pieteicēju no pienākuma ievērot vides aizsardzību regulējošās tiesību normas" *(sk. Augstākās tiesas 2021.gada 23.decembra sprieduma lietā Nr.SKA335/2021 5.punktu)*.

Arī lietā, kur personai jau bija izsniegta būvatļauja, izdarīta atzīme par būvdarbu pabeigšanu un ekspluatāciju, Valsts vides dienesta atzinuma neesība tika uzskatīta par tik būtisku, lai būvniecības iecere netiktu saglabāta. Zemāku instanču tiesu nolēmumos, kas stājās spēkā ar Augstākās tiesas 2023.gada 19.oktobra rīcības sēdes lēmumu Nr.SKA-651/2023 tika norādīts, ka "nav strīda, ka būvniecībai, kā to norādīja arī trešās personas pārstāvis, ir jāatbilst pašvaldības teritorijas plānojumam, tai skaitā teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, taču jāņem vērā, ka ir arī citi normatīvie akti, kas izvirza papildu prasības būvniecībai noteiktās teritorijās. Arī konkrētajā gadījumā, ņemot vērā, ka ēkas būvniecība notika dabas liegumā, bija jāņem vērā speciālais regulējums, kas attiecas uz dabas liegumiem" *(sk. Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 23.februāra sprieduma 5.5.punktu)*.

Ar augšminētajiem tiesu prakses piemēriem tiesa šajā lietā norāda, ka tiesību normās skaidri noteiktās prasības ir izpildāmas arī tad, ja tās tieši netiek ietvertas būvvaldes dokumentos.

Atbildētāja tamdēļ daļēji pamatoti atsaucas uz Vispārīgo būvnoteikumu anotāciju tiesas jau citētajam 15.punktam, jo anotācija arī norāda, ka "saistībā ar Noteikumu Nr.500 15.punktu būtu nepieciešams norādīt, ka "Tas vai konkrētās būvniecības ieceres realizācijai ir vai nav nepieciešami tehniskie noteikumi izlemj būvniecības ierosinātājs, nevis būvvaldei būtu jāiejaucas procesā, kura ietvaros, piemēram, būvniecības ierosinātājs civiltiesiskajā kārtībā vienojas ar ārējo inženiertīklu īpašnieku (kā tehnisko noteikumu izdevēju) par darbībām šī tīkla aizsargjoslā. Valsts un pašvaldību institūciju gadījumā, kad šīs institūcijas izdot tehnisko vai īpašos noteikumos, būvvaldei ir jāpārbauda – vai ir šo institūcija saskaņojumi (atļaujas), nevis tehnisko vai īpašo noteikumu esamība vai to derīguma termiņš" *(sk. https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/a6f62b04-7298-415f-a872-bce91b3b05f9)*. Administratīvā rajona tiesa norāda uz daļēju atbildētājas viedokļa pamatotību tamdēļ, ka tā šajā sprieduma nevērtē atšķirības starp "bija pienākums norādīt" vai "bija jānorāda", jo, ja vēlāk tiek izšķirts jautājums par atbildību, tas būs atsevišķi aplūkojams apstāklis.

Tie brīži, kad būvvaldei ir jāveic konkrēta pārbaude, kas aptver arī tehniskos noteikumus, ir ietverti tiesību normās, piemēram, Ēkas būvnoteikumu 88.punktā, kas noteic, ka "institūcija, kura pilda būvvaldes funkcijas, izvērtē izstrādāto būvprojektu atbilstoši būvatļaujā ietvertajiem projektēšanas nosacījumiem un nepieciešamo tehnisko risinājumu esību, kā arī pārliecinās par normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanu". Tātad pirmais pārbaudes brīdis, kas izriet no tiesību normām ir brīdis pirms būvprojekta izvērtēšanas un atzīmes par projektēšanas noteikumu izpildi. Minētajam šeit gan nav piešķirama nozīme, jo tiesa jau norādīja, ka tā nepārvērtē būvatļaujas tiesiskumu. Taču arī pieņemot jaunbūvi ekspluatācijā, tiesību normas nosaka, ka "institūcija, kura pilda būvvaldes funkcijas, novērtē ēkas vai tās daļas gatavību ekspluatācijai, pamatojoties uz šo noteikumu 167. un 168. punktā minētajiem dokumentiem, būvniecības informācijas sistēmā pieejamo informāciju un dokumentiem (piemēram, būvdarbu žurnāls, pieņemšanas akti, atzinumi par ēkas vai tās daļas un inženiertīklu gatavību ekspluatācijai, ēkas energoefektivitātes pagaidu sertifikāts), kā arī atbilstību normatīvajiem aktiem būvniecības jomā un būvprojektam" *(sk. Ēkas būvnoteikumu 173.punktu)*. Tātad nākamais brīdis, kad būvvalde pārliecinās, ka ir ievērotas tiesību normas un ir nepieciešamie atzinumi, ir brīdis, kad jaunbūve jāpieņem ekspluatācijā. Atbildētāja pareizi ir minēto normu izpratusi un veikusi pārbaudi, konstatējot, ka atzinums no trešās personas nav saņemts. Līdz ar to iestājušies Ēkas būvnoteikumu 178.punkta priekšnoteikumi, proti, norma noteic, ka "institūcija, kura pilda būvvaldes funkcijas, nav tiesīgs uzsākt ēkas vai tās daļas pieņemšanu ekspluatācijā, ja kāda no institūcijām atzinumā sniegusi negatīvu atzinumu par ēkas nodošanu ekspluatācijā vai būvniecības informācijas sistēmā nav pieejama attiecīgā informācija un dokumenti", un tas nozīmē, ka atbildētājas Lēmums ar atteikumu pieņemt pieteicējas būvi ekspluatācijā atbilst tiesību normām.

Tādējādi, interpretējot tiesību normas, tiesa šajos apstākļos secina, ka arī tajā gadījumā, ja Būvvalde nav norādījusi uz trešās personas saskaņojuma nepieciešamību būvatļaujā, šāds pienākums saņemt saskaņojumu vai likumisku šķēršļu esība ir ietverta tiesību normās *(sal. sk. Administratīvās apgabaltiesas 2025.gada 18.septembra spriedumu lietā Nr.A420266222, iesniegta kasācija)*. Līdz ar to atbilstoši Augstākās tiesas judikatūrai, minētais trūkums nav atzīstams par tādu, kurš var atbrīvot būvniecības ierosinātāju no pienākuma saskaņojumu saņemt un atzīt, ka jaunbūve ir jāpieņem ekspluatācijā. Šāds lēmums būtu pretējs tiesību normām un to aizliedz arī Ēkas būvnoteikumu 178.punkts.

[11] Pieteicēja ir norādījusi uz vispārīgiem tiesību principiem un tiesisko paļāvību, kas būtu aizsargājama šajā lietā, kā arī pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē norādīja uz plašu tiesu praksi, kas aptver atziņas par tiesisko paļāvību un privātpersonas tiesību aizsardzību. Neskatoties uz minēto, tiesa nesaskata pamatu pieteikuma apmierināšanai un pienākuma uzlikšanai Būvvaldei pieņemt jaunbūvi ekspluatācijā.

Augstākā tiesa ir atzinusi – lai noskaidrotu, vai tiesiskā paļāvība ir vai nav jāņem vērā, jāatbild uz trīs jautājumiem: 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums); 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās; 3) vai attiecīgā personas paļāvība ir aizsardzības vērta *(sk. Augstākās tiesas 2014.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.SKA-37/2014 11.punktu, 2013.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-710/2013 8.punktu).*

Administratīvo tiesību doktrīnā ir apstiprināts, ka tiesiskā paļāvība ir konstatējama, ja personai ir bijis uz ko paļauties, proti, iestādes skaidrs un beznosacījuma apsolījums, ja privātpersona uz šo apsolījumu ir paļāvusies un ja privātpersonas paļāvība ir aizsardzības vērta *(sk. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.), 10.panta komentārs, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 167.–169. lpp.).*Tiesiskās paļāvības princips nozīmē, ka persona var paļauties uz to, ka tiesības un likumiskās intereses, kuras tā ir ieguvusi, tai vēlāk netiks atņemtas.

Konkrētajos apstākļos pieteicēja saista tiesisko paļāvību ar to, ja jaunbūve tiek uzbūvēta saskaņā ar būvatļauju, tā tiks pieņemta ekspluatācijā. Tomēr konkrētajā lietā tiesas ieskatā jautājums ir jāaplūko plašāk, jo iesaistītām bija jābūt divām iestādēm, no kurām katrai bija sava kompetence – atbildētāja un trešā persona. Atbildētāja un Būvvalde nebija tiesīgas paust kādus atzinumus vai apsolījumus, kas attiecināmi uz trešās personas kompetenci, proti, paļāvība uz Būvvaldes rīcības tiesiskumu ir nodalāma no paļāvības par trešās personas gribu ļaut būvniecību. Minētais saskan ar tiesas šā spieduma [10] punktā jau paustajiem apsvērumiem, ka arī tiesiska būvatļauja nepiešķir atļaujas citu kompetentu iestāžu vietā, ja to individuālos saskaņojumus pieprasa tiesību normas. Var piekrist, ka vispārīgi pieteicējai bija paļāvība un pieteicēja paļāvās uz to, ka viss būvniecības process noris saskaņā ar tiesību normu prasībām, jo bija nolīgts arhitekts, kuram ir attiecīgās jomas kompetences

apstiprinājums, dokumenti tika skaņoti Būvvaldē, proti, darbības netika veiktas patvaļīgi, taču iztrūkst tādi būtiski elementi kā skaidrs iestādes izteikums un arī kritērijs, ka tiesiskā paļāvība ir aizsardzības vērta.

Tiesa jau norādīja, ka "no Vispārīgo būvnoteikumu normām neizriet, ka katrā nākamajā stadijā būvvaldei būtu jāatgriežas pie iepriekš jau pārbaudīto jautājumu vēlreizējas apsvēršanas" *(sk. arī Augstākās tiesas 2010.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-436/2010 12.punktu)*. Uz minēto atziņu norādījis arī pieteicējas pārstāvis, tomēr jāatceras, ka tiesa šajā lietā, veicot tiesību normu interpretāciju, atzina, ka neatkarīgi no būvatļaujas nepārvērtēšanas, saskaņojumam ar trešo personu bija patstāvīga lēmuma daba, kas izrietēja no tiesību normām – bija skaidrs un nepārprotams likumdevēja gribas izteikums, ka aizsargjoslu teritoriju apbūvēt nedrīkst bez atļaujas.

Arī atsauce uz Augstākās tiesas 2007.gada 7.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-238/2007 nevar ietekmēt tiesisko paļāvību šajā situācijā, jo, lai arī Augstākā tiesa vispusīgi aplūkojusi tiesiskās paļāvības principu, lietas apstākļi liecina, ka tieši lēmuma pieņēmējiestāde (Valsts ieņēmumu dienests) pirms tam atzinusi, ka viss ir kārtībā. Sakrītoši lietas apstākļi un, iespējams, atšķirīgs vērtējums varētu būt tikai tajā gadījumā, ja Būvvalde būtu atzinusi, ka jaunbūve ir pieņemama ekspluatācijā, bet vēlāk savu nodomu mainījusi. Taču šādu apstākļu lietā nav. Augstākās tiesas 2008.gada 12.marta spriedums lietā Nr.SKA-60/2008, lai arī taisīts par ekspluatācijā pieņemšanas akta apstrīdēšanu, ir balstīts šobrīd nu jau spēkā neesošajā būvniecības tiesiskajā regulējumā, kad būvatļauja bija noslēdzošais būvniecības procesa lēmums. Turklāt iebildumus par apbūvi izteica trešā persona, kuras tiesības tika skartas ar būvatļauju, nevis pats būvniecības ierosinātājs *(sal. sk. arī Augstākās tiesas 2010.gada 17.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-590/2010 apstākļus)*. Jānorāda, ka arī šie lietas apstākļi un tiesiskais regulējums ir tiktāl atšķirīgs, ka nevar mainīt lietas rezultātu, jo tiesības apbūvēt zemes gabalu piešķīra būvvalde, kā rezultātā persona bija veikusi būvniecību, skarot citas personas īpašumu. Bet šajā lietā pieteicēja apbūvē savu īpašumu. Ja aizsargjoslas teritorija piederētu trešajai personai, tad būtu iemesls aplūkot situāciju no tāda skatu punkta, ka Būvvalde nav veikusi kontroli, ko tai noteic tiesību normas par būvniecības ierosinātāja statusu *(sk. arī Vispārīgo būvnoteikumu 3.punktu)*, taču šajā lietā tādi apstākļi nepastāv. Turklāt nav pamatots arī pieteicējas viedoklis, ka trešajai personai bija jāapstrīd būvatļauja, jo elektrisko tīklu gaisvadu līniju īpašnieka tiesības sargā publisko tiesību normas, un arī zemes gabals, kurā veikta būvniecība, pieder pieteicējai, nevis trešajai personai. Savukārt Augstākās tiesas 2019.gada 12.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-9/2019 ēkas ekspluatācijas jautājumā aplūko personas (pieteikuma iesniedzēja) subjektīvās tiesības iebilst pret ēkas ekspluatāciju, iebildumu būtību saistot ar būvatļaujas tiesiskuma pārbaudi, kas noved pie lietas izbeigšanas šajā daļā. Taču vienlaikus Augstākā tiesa šajā lietā ir saskatījusi personas tiesības prasīt vides pieejamības nodrošināšanu, attiecībā uz ko tad arī turpināta tiesvedība, proti, arī šis nolēmums ilustrē, ka jautājumi var tikt nodalīti un aplūkoti no dažādiem skatu punktiem, tostarp, būvatļaujas tiesiskums nerada acīmredzamu uzbūvētā objekta tiesiskumu, jo tālākajā tiesvedībā pieteikums par vides pieejamību tika apmierināts, kā arī cita starpā lietā tika pieņemts blakus lēmums, vēršot uzmanību uz nepieciešamību nodrošināt citu personu vides pieejamības tiesības, kas izriet no patstāvīga tiesiskā regulējuma, būvniecības gadījumā.

Arī citi pieteicējas pārstāvja norādītie Augstākās tiesas nolēmumi ir taisīti atšķirīgos apstākļos un tiesiskajā regulējumā, un, lai arī vispārīgi satur tiesu prakses atziņas, kas attiecināmas arī uz citām situācijām *(sal. sk. arī Augstākās tiesas 2023.gada 17.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-100/2023 atziņas)*, tiesa šajā lietā sniedza konkrēto lietas apstākļu novērtējumu pieteicējas iespējamībai atzīt tiesības uz jaunbūves pieņemšanu ekspluatācijā, bet nesaskata pamatu pieteikuma apmierināšanai, tostarp, atsaucoties uz tiesiskās paļāvības principu.

Saskaņā ar juridiskajā literatūrā ietvertajām atziņām privātpersonas tiesību ievērošanas princips paredz ar tiesību normām aizsargātu privātpersonas tiesību un interešu aizsardzības veicināšanu. Proti, ar šo principu nevar pamatot lemšanu par labu privātpersonai, ja tai labvēlīgs konkrētās situācijas risinājums neizriet no tiesību normām *(sk. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.), 5.panta komentārs, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 123. lpp.)*. Tā kā no tiesību normu un lietas faktisko apstākļu vērtējumā neizriet pieteicējas tiesības nodot ekspluatācijā dzīvojamo māju, kas par 3,3 m iebūvēta aizsargjoslā, bez saskaņošanas ar trešo personu, tad pieteikums ir noraidāms.

Atbildētāja Lēmumā ir izvērtējusi tā pieņemšanai nepieciešamos apstākļus, pareizi piemērojusi tiesību normas un Lēmuma rezultāts tām atbilst.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 253., 254.pantu, 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt/Persona A/ pieteikumu par Mārupes novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu izskatīšanas komisijas 2025.gada 22.aprīļa lēmuma Nr.1 atzīšanu par prettiesisku un labvēlīga administratīvā akta izdošanu par dzīvojamās mājas jaunbūves /Adrese/ Mārupē, Mārupes novadā, kadastra apzīmējums /Kadastra apzīmējums/, pieņemšanu ekspluatācijā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese E.Apīne